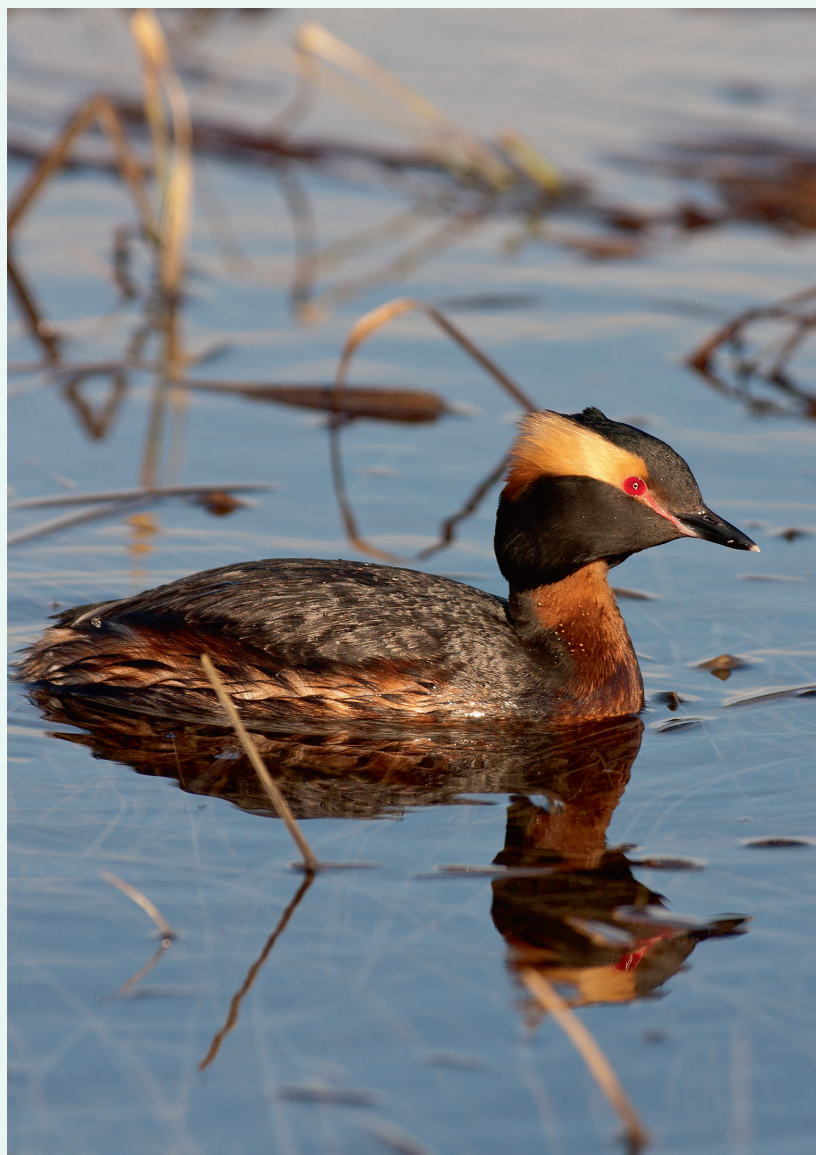

Important Bird Areas (IBA) kan bidra til bedre vern for trekkende fuglearter i Emerald Network

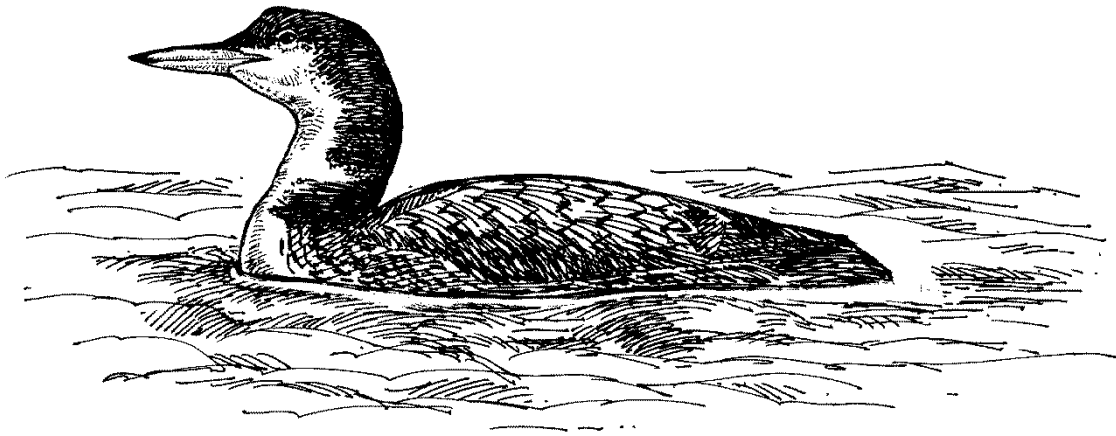
Oddvar Heggøy & Ingar Jostein Øien

Partnership for
nature and people

Important Bird Areas (IBA) kan bidra til bedre vern for trekkende fuglearter i Emerald Network

Oddvar Heggøy og Ingar Jostein Øien

Norsk Ornitologisk Forening 2014

© Norsk Ornitologisk Forening / BirdLife Norway

E-post: nof@birdlife.no

Publikasjonstype: Digitalt dokument (pdf)

Forsidebilde: Horndykker ved hekkeplass i Porsanger, Finnmark © Ingar Jostein Øien

Anbefalt referanse: Heggøy, O. & Øien, I. J. 2014. Important Bird Areas (IBA) kan bidra til bedre vern for trekkende fuglearter i Emerald Network. Norsk Ornitologisk Forening – Rapport 7-2014. 23 s.

ISSN: 0805-4932

ISBN: 978-82-78-52120-5

SAMMENDRAG

BirdLife International har siden 1981 identifisert og kartlagt et nettverk av viktige fugleområder over hele verden, og Norsk Ornitologisk Forening (NOF) har hatt ansvaret for dette arbeidet i Norge. Områdene identifiseres som «Important Bird Areas» (IBA), og skal bidra til den langsiktige overlevelsen av naturlig forekommende fuglebestander. Bakgrunnen for denne rapporten er implementeringen av Emerald Network (EN) i Norge. EN er et økologisk nettverk av områder av spesiell forvaltningsinteresse i EUs medlemsland, enkelte ikke-medlemsland i Europa og flere afrikanske stater. Vurdering av viktige fugleområder under EN har to tilnærminger: en artsvis og en områdevis evaluering. NOF har blitt forespurt om bidrag til gjennomføringen av den områdevis evalueringen, med spesielt fokus på områder med forekomst av store ansamlinger av fugler. Norske IBA-områder er kryssjekket med områder foreslått til EN, og forslag til endringer av grensene for de sistnevnte er gjennomgått. Totalt 39 eksisterende IBA-områder har blitt vurdert som relevante i denne sammenheng, hvorav 8 IBA-områder ikke overlapper med områder foreslått til EN. I alt 16 av IBA-områdene er helt eller nesten helt identiske med foreslåtte områder til EN, og kun mindre endringer av grensene er foreslått for disse. I tillegg er 17 nylig foreslåtte IBA-områder vurdert som relevante for EN.

INNHOOLD

1.	INNLEDNING	1
2.	METODIKK	2
2.1	Kryssjekking av IBA med foreslått Emerald-områder	2
2.2	Relevans av andre IBA for Emerald Network.....	2
2.3	Fuglearter og populasjonsstørrelser i relevante Emerald-områder	2
3.	RESULTATER OG DISKUSJON.....	3
3.1	Områder foreslått av ETC-BD.....	3
3.2	Relevans av IBA ikke foreslått av ETC-BD for Emerald Network – Områder som overlapper med foreslåtte områder til Emerald Network	12
3.3	IBA-områder som ikke overlapper med foreslåtte områder til Emerald Network.....	14
3.4	Nye IBA.....	15
4.	TAKK	21
5.	REFERANSER	22

1. INNLEDNING

BirdLife International har siden 1981 identifisert og kartlagt et nettverk av viktige fugleområder over hele verden (Heath & Evans 2000). Målet med opprettelsen av slike «Important Bird Areas» (IBA) er å identifisere, beskytte og forvalte et nettverk av områder som er av betydning for den langsiktige overlevelsen av naturlig forekommende fuglebestander. IBA-programmet omfatter alle fuglearter hvor en områdevis tilnærming vurderes som relevant (BirdLife International 2014). Fire hovedkategorier av områder regnes som spesielt relevante for IBA-status i Europa (Heath & Evans 2000):

- Områder av spesiell betydning for globalt truede arter, eller arter truet i Europa eller EU
- Områder av spesiell betydning for trekkende arter, hvor det regelmessig forekommer store ansamlinger
- Områder for arter som er unike for et lite geografisk område (endemiske arter)
- Områder av betydning for en artssammensetning som i stor grad er representativ for et bestemt biom (i Norge: arktisk eller boreal artssammensetning)

Emerald Network (EN) er et økologisk nettverk av områder av spesiell forvaltningsinteresse i EUs medlemsland, enkelte ikke-medlemsland i Europa og flere afrikanske stater. Arbeidet med EN ble startet opp av Europarådet (Council of Europe) som en del av Bernkonvensjonen i 1989 (Council of Europe 2014). Områdene identifiseres av hver enkelt part på nasjonalt nivå, og skal forvaltes av ansvarlig myndighet ved offisiell godkjenning. Målsettingen for EN er den langsiktig overlevelsen av Bernkonvensjonens arter og habitater som krever spesifikke forvaltningshensyn (Council of Europe 2014). Vurdering av viktige fugleområder under EN har to tilnærminger:

- **Artsvis evaluering:** Evaluering av arter som står i Bernkonvensjonens Resolusjon Nr. 6 (Council of Europe 1998)
- **Områdevis evaluering:** I hovedsak en vurdering av områder av spesiell betydning for trekkende arter som ikke står i Bernkonvensjonens Resolusjon Nr. 6

Identifisering av IBA-områder tar utgangspunkt i et kriteriesett som har flere fellestrekk med blant annet kriteriesettet for Ramsar-områder, og målsettingen er i stor grad den samme som målsettingen for EN. Den mest vesentlige forskjellen mellom IBA og EN er at IBA som system tilhører en frivillig organisasjon (BirdLife International), mens EN er underordnet offentlig forvaltning.

Bakgrunnen for denne rapporten er implementeringen av EN i Norge, hvor Norsk Ornitologisk Forening (NOF) har blitt forespurt om bidrag til gjennomføringen av den områdevis evalueringen. Utgangspunktet for dette arbeidet har vært BirdLife Internationals IBA-prosjekt.

2. METODIKK

2.1 Kryssjekking av IBA med foreslåtte Emerald-områder

Følgende IBA-kriterier er vurdert av Det Europeiske temasenteret for biologisk mangfold (European Topic Centre on Biological Diversity; ETC/BD) som spesielt relevante for EN i Norge (European Topic Centre on Biological Diversity 2013):

- **Global congregations – A4iii.** The site is known or thought to hold, on a regular basis, $\geq$ 20,000 waterbirds or $\geq$ 10,000 pairs of seabirds of one or more species.
- **European congregations – B1i.** The site is known or thought to hold $\geq$ 1 % of a flyway or other distinct population of a waterbird species.
- **European congregations – B1ii.** The site is known or thought to hold $\geq$ 1 % of a distinct population of a seabird species.
- **European congregations – B1iii.** The site is known or thought to hold $\geq$ 1 % of a flyway or other distinct population of other congregatory species.

På dette grunnlaget har ETC-BD foretatt en vurdering av forslagene til områder for EN i Norge opp mot eksisterende IBA-områder, og funnet flere avvik. NOF har vurdert om disse avvikene er så vesentlige at de reduserer muligheten for å beskytte artene som forekommer i området i et langsiktig perspektiv. Hvis dette ble vurdert som tilfellet er nye avgrensninger for Emerald-området foreslått. Disse nye avgrensningene vil i hovedsak være identiske med IBA-avgrensningen, med mindre noe annet er presisert.

2.2 Relevans av andre IBA for Emerald Network

På bakgrunn av NOFs gjennomgang og oppdatering av IBA i Norge vinteren 2014, er det i tillegg vurdert om det er flere IBA som har relevans for EN, utover avvikene funnet av ETC-BD. Det ble her både fokusert på en del «gamle» IBA-områder som ikke ble foreslått av ETC-BD, og på en rekke nye IBA-områder som er foreslått for BirdLife International i forbindelse med denne gjennomgangen. I tillegg har det skjedd visse endringer i fuglelivet innenfor enkelte av de «gamle» IBA-områdene, noe som har ført til endringer i hvilke av IBA-kriteriene som oppfylles. Dette har også blitt lagt til grunn for vurderingen av IBA-områders relevans for EN.

2.3 Fuglearter og populasjonsstørrelser i relevante Emerald-områder

I forbindelse med NOFs gjennomgang og oppdatering av IBA i Norge ble det også gjort en oppdatering av forekommende fuglearter og populasjonsstørrelser innenfor hvert enkelt IBA, i den grad dette var mulig utfra eksisterende kunnskap. Det ble her fokusert mest på de artene som ved tidligere gjennomganger har hatt bestander som har ført til oppfyllelse av IBA-kriteriesettet. Med dette som utgangspunkt har vi gjort en vurdering av hvor stor andel av globale, europeiske eller andre delpopulasjoner av disse artene som vanligvis forekommer innenfor grensene for relevante IBA og Emerald-områder.

3. RESULTATER OG DISKUSJON

3.1 Områder foreslått av ETC-BD

Gjennomgangen under tar for seg avvikene mellom IBA-områder og forslagene for EN som ble funnet i ETC-BDs vurdering. Hvert enkelt område presenteres med en kort oppsummering av hvilke arter som forekommer med spesielt store ansamlinger, og eventuelle endringer i artsforekomsten i nyere tid. Det gis en kort beskrivelse av IBA-avgrensningen, og i hvilken grad denne overlapper med områder foreslått for EN. Anbefalinger for eventuelle endringer av grensene for de sistnevnte områdene gis til slutt. Resultatene fra gjennomgangen er oppsummert i tabell 1.

Varangerfjord, Finnmark (NO003)

IBA-området i Varangerfjorden er i hovedsak opprettet på grunn av de store mengdene vannfugl som forekommer her gjennom hele året. Denne kyststrekningen er fra et ornitologisk perspektiv utvilsomt blant de rikeste i Norge, og enkelte av hekkeartene finnes ikke hekkende andre steder i landet. Grensene for IBA-området ble endret i 2014, og omfatter kyststrekningen Varangerbotn-Blodskytodden. Det gamle IBA-området «Hornøy og Reinøy» er også blitt en del av Varangerfjord IBA-området. Spesifikt oppfyller artene ærfugl *Somateria mollissima*, praktærfugl *Somateria spectabilis*, stellerand *Polysticta stelleri*, siland *Mergus serrator*, fjæreplytt *Calidris maritima*, gråmåke *Larus argentatus*, krykkje *Rissa tridactyla*, lomvi *Uria aalge* og lunde *Fratercula arctica* IBA-kriteriene for store ansamlinger (Artsobservasjoner 2014, Martinussen 2014).

Fuglefjellet på Ekkerøy er en av to større sjøfuglkolonier innenfor IBA-området «Varangerfjord». Krykkjekolonien på Ekkerøy teller mellom 15 000 og 20 000 hekkende par. Foto: Ingar Jostein Øien

Kun mindre delområder av IBA-området overlapper med områder foreslått for EN (tabell 1), og Ekkerøy Naturreservat (NR) og Storelvosen NR er verneområder innenfor IBA-området som ikke er foreslått. Ekkerøy NR (krykkje), Hornøya og Reinøya NR (gråmåke, krykkje, lomvi, lunde) og kanskje også Komagværstranda NR (ærfugl, siland) vil hver for seg kunne kvalifisere til IBA-områder utfra kriteriesettet for store ansamlinger. NOF mener imidlertid at hele denne kyststrekningen bør vernes, for eksempel i form av et landskapsvernområde. Den ytre grensa for dette bør gå ≥ 1 km fra land. Dette vil i større grad kunne bidra til å ivareta disse unike områdene på lang sikt.

Syltefjordstauran, Finnmark (NO005)

Grensene for IBA-området omfatter etter oppdateringer våren 2014 kun Syltefjordstauran, som er et mindre delområde av Makkaurhalvøya NR. Området har først og fremst IBA-status på bakgrunn av de store antallene krykkje og alke *Alca torda* i fuglefjellene her. Makkaurhalvøya er foreslått til EN, men NOFs oppfatning er at en stor del av dette området er av liten betydning for de nevnte artene. Den ytre sjøgrensa utenfor Syltefjordstauran kan imidlertid med fordel gå lenger ut, og helst ≥ 1 km fra land.

Omgangsstauran, Finnmark (NO008)

IBA-grensene er i stor grad sammenfallende med Omgangsstauran NR, som først og fremst har IBA-status på grunn av et stort antall hekkende storskarv *Phalacrocorax carbo* og krykkje. Området er ikke foreslått, men bør helt klart inngå i EN. Grensene for naturreservatet vurderes som representative for hekkefuglforekomsten i kolonien, men kan med fordel trekkes lenger ut, og helst ≥ 1 km fra land.

Indre Porsangerfjord, Finnmark (NO012)

IBA-området i Porsangerfjorden var tidligere sammenfallende med Stabbursnes NR og Ramsarområde. Etter NOFs oppdatering av IBA i Norge våren 2014 er IBA-området utvidet til å omfatte store deler av det indre fjordsystemet. Av arter som oppfyller IBA-kriteriene for store ansamlinger er ærfugl, laksand *Mergus merganser*, polarsnipe *Calidris canutus*, fjæreplytt og lappspove *Limosa lapponica*. I tillegg er dette landets viktigste rasteområde for den globalt truede dverggåsa *Anser erythropus* (Øien & Aarvak 2008). Hele det indre fjordsystemet er svært rikt, og mange av områdene som ikke er under vern benyttes av de nevnte artene. Dverggåsa oppholder seg i hovedsak innenfor Stabbursnes NR, men benytter seg også av beiteområder både innover og utover langs Porsangerfjorden, utenfor verneområdenes grenser (info fra NOFs dverggåsprosjekt). Følgende områder foreslått for EN omfattes av IBA-området: Stabbursnes, Vækker/Väckärä, Børselvosen og Reinøya. Roddines NR er ikke foreslått. Av disse vil trolig bare Stabbursnes (dverggås, polarsnipe, lappspove) og Børselvosen (polarsnipe, lappspove) hver for seg kunne kvalifisere til IBA-status på grunnlag av store ansamlinger av fugler. NOF mener at hele det indre fjordsystemet bør vernes, for eksempel i form av et landskapsvernområde. Dette bør omfatte områdene sør for Veineset i vest og Børselveneset i øst, samt kyststrekningen fra Børselveneset til Styrnes.

Valdakmyra i Porsangerfjorden er kjent som det viktigste rasteområdet for den lille hekkebestanden av dverggås i Norge. Valdakmyra er også et viktig rasteområde for mange andre vannfuglarter. Området er imidlertid bare en liten del av et svært rikt fjordsystem, som er av stor verneverdi. Foto: Ingar Jostein Øien

Sør-Fugløy, Troms (NO016)

Avgrensningene av IBA-området er sammenfallende med Sørfugløy NR. Alke, teist *Cephus grylle* og lunde oppfyller IBA-kriteriene for store ansamlinger på lokaliteten. Området er ikke foreslått, men bør etter NOFs oppfatning helt klart inngå i EN. Grensene for naturreservatet vurderes som representative for hekkefuglforekomsten i kolonien, men kan med fordel trekkes lenger ut mot nord og vest.

Røst, Nordland (NO025)

IBA-områdets grenser er identiske med verneområdene i sør, men omfatter også hele Røstlandet. Begrunnelsen for IBA-status på Røst er i hovedsak de store antallene hekkende sjøfugl, og toppskarv *Phalacrocorax aristotelis*, alke, teist og lunde oppfyller alle IBA-kriterier for store ansamlinger. Røstøyan og Nykan og Røstøya er foreslåtte områder for EN. Det er av NOFs oppfatning at det sørlige området (Røstøyan og Nykan) i stor grad ivaretar de viktigste hekkeforekomstene for de mest tallrike sjøfuglene på Røst.

Vega, Nordland (NO030)

Grensene for IBA-området ble endret våren 2014, og omfatter flere av øygruppene vest for Vega. Hvitkinngås *Branta leucopsis*, ærfugl, islom *Gavia immer*, storskarv, fjæreplytt og teist er arter som møter IBA-kriteriene for store ansamlinger (Artsobservasjoner 2014, Shimmings & Isaksen 2013,

Vegaøyen Verdensarv upubliserte data). Området er også av betydning for mytende grågås *Anser anser* (Follestad 2011). Kjellerhaugvatnet og Vegaøyen er foreslåtte områder til EN, og sistnevnte område er identisk med mye av den nordlige delen av IBA-området. Muddværet og Holandsosen NR er ikke foreslått, og bør vurderes i denne sammenheng. Likevel er det trolig bare Vegaøyen som kvalifiserer til IBA-status isolert sett (for alle arter), og inkludering av Muddværet og Holandsosen vil i tilfellet kun være hensiktsmessig hvis disse områdene omfattes av Vegaøyen-området. IBA-området overlapper i stor grad med verneområdene her, men sjøområdene mellom Muddværet og Hysvær/Søla Landskapsvernområde og rett nord for Vega er også viktige for sjøfugler utenom hekketida. Utvidelser av eksisterende verneområder kan derfor være hensiktsmessig her.

Sklinna, Nord-Trøndelag (NO031)

Sklinna NR og IBA-området på Sklinna er i stor grad sammenfallende. Lokaliteten huser en av landets største kolonier av toppskarv, og en god del lomvi og teist hekker også på øygruppen. Sklinna er foreslått område til EN. Grensene for naturreservatet regnes som representative for hekkeforekomstene i kolonien.

Froan, Sør-Trøndelag (NO032)

Området er vernet som landskapsvernområde med dyrelivsfredning, og grensene for verneområdet er de samme som grensene for IBA-området. Froan huser store mengder sjøfugl både sommer og vinter, og ærfugl, siland, islom, gulnebbblom *Gavia adamsii*, storskarv, toppskarv, fjæreplytt og teist er arter som møter IBA-kriteriene for store ansamlinger (Røv 2006). I tillegg er siland en relativt tallrik art, men totaltellingene av nyere dato er mangelvare (Røv 2006). Froan er foreslått område for EN, og avgrensningen blir sett på som tilstrekkelig for å sikre de viktigste områdene for disse artene.

Indre Trondheimsfjord våtmarkssystem, Nord-Trøndelag (NO034)

Indre Trondheimsfjord omfatter en rekke større og mindre lokaliteter som sammen utgjør et system av våtmarker i indre deler av Trondheimsfjorden. Begrunnelsen for IBA-status i dette området er hovedsakelig de store mengdene gjess (kortnebbgås *Anser brachyrhynchus* og grågås) som raster her hver vår og høst. I tillegg forekommer store ansamlinger av ærfugl og horndykker *Podiceps auritus*, som begge møter IBA-kriteriene for store ansamlinger. Alle dellokaliteter vil her kunne kvalifisere til IBA-status for kortnebbgås hver for seg (med unntak av Straumen). Fiborgtangen og Straumen er lokaliteter innenfor IBA-området som ikke er inkludert i forslagene til EN. Straumen er imidlertid en av de desidert viktigste lokalitetene for ærfugl innenfor dette IBA-området. Straumen er allerede foreslått som verneområde i *Naturbase*, og grensene for dette er i stor grad representative for forekomsten av vannfugl på lokaliteten. Dette området bør etter NOFs oppfatning vurderes for inkludering i EN. Fiborgtangen er på sin side en svært viktig rasteplass for gjess, på lik linje med flere av de andre vernede lokalitetene. Rasteområdet er lite, og avgrenses naturlig av moloen som omslutter bukta i nordvest, og av E6 som krysser elveutløpet i sørøst. Lokaliteten er også et viktig rasteområde for en rekke andre vannfuglarter, og fortjener derfor vernestatus. I tillegg vurderes Kausmofjæra Dyrefredningsområde som for lite, da store mengder gjess og annen vannfugl ofte raster på Måsøya, et lite stykke lenger opp i Verdalselva.

Leksdalsvatnet, Nord-Trøndelag (NO035)

Grensene for IBA-et går langs våtmarsgrensene rundt hele vannet, men omfatter også en del av jordene i sørøst (områdene vest for Rv 759 ved Valøya og Bunestangen). Disse områdene brukes aktivt som beiteområde for både sangsvane *Cygnus cygnus* og kortnebbgås under trekket, som sammen med horndykker møter IBA-kriteriene for store ansamlinger. For horndykkeren er Leksdalsvatnet en av de viktigste hekkelokalitetene i landet (Hafstad & Østerås 2011). Lyngås-Lysgård biotopvernområde og Lundselvoset NR er foreslått til EN, men Figgaoaset Dyrefredningsområde i nord er ikke foreslått. Trolig vil kun det førstnevnte området regelmessig oppfylle IBA-kriteriene for store ansamlinger isolert sett. Alle de nevnte artene bruker imidlertid store deler av vannet, og spesielt områdene langs vestsiden er viktige. Et utvidet vern av større deler av vannet bør etter NOFs oppfatning vurderes.

Rastende kortnebbgjess på Leksdalsvatnet i Nord-Trøndelag april. Lokaliteten er en av mange i indre deler av Trondheimsfjorden hvor flere tusen gjess hvert år raster under trekket vår og høst. Foto: Oddvar Heggøy

Stjørdalsfjorden, Sør-/Nord-Trøndelag (NO036)

IBA-området overlapper med Vinnan og Velvangen-området foreslått for EN, men omfatter i tillegg store deler av de indre fjordområdene med ytre avgrensning ved Midtsandan i sør og ytre deler av Vingebukta i nord. Ærfugl, havelle *Clangula hyemalis* og sjøorre *Melanitta fusca* forekommer i dette området i spesielt store mengder, men trolig oppfyller bare ærfugl IBA-kriteriene for store ansamlinger. Antallet fugler innenfor Vinnan og Velvangen vil bare unntaksvis være høyt nok til å møte IBA-kriteriene for store ansamlinger. Hele området benyttes nemlig av disse artene, og burde ideelt sett være under vern. Sjøområdene utenfor Midtsandan i Malvik kommune er kanskje spesielt aktuelt i denne sammenheng, da dette området er av nesten like store betydning som Vinnan og Velvangen på nordsiden av fjorden. Vikanbukta fuglefredningsområde er også av betydning, og er en god kandidat for EN sammen med Vinnan og Velvangen.

Ærfuglflokk utenfor Vinge i Nord-Trøndelag i mars 2007. Lokaliteten er en del av Vinnan og Velvangen Dyrefredningsområdet, som omfattes av IBA-området i Stjørdalsfjorden. Store deler av dette IBA-området er imidlertid ikke vernet, noe NOF mener det bør gjøres noe med. Foto: Ingar Jostein Øien

Gaulosen, Sør-Trøndelag (NO037)

IBA-områdets grenser følger grensene for Gaulosen Landskapsvernområde (LVO) og Gaulosen NR, samt naturreservatet på Leinøra i nord, men strekker seg videre oppover elva til Volløya. Fra Gaulosen landskapsverneområdes vestligste punkt er IBA-grensene strukket over fjorden til Buvika Mølle, og følger sjøgrensa tilbake mot Gaulosen for å inkludere de viktige fjæreområdene i Buvika og utenfor Øysand. Gaulosen har IBA-status først og fremst på grunn av høye antall rastende kortnebbgås og grågås på lokaliteten. Antallene av kortnebbgås har avtatt på lokaliteten i senere tid, men området er fremdeles av betydning for arten (Artsobservasjoner 2014). Gaulosen er foreslått til EN, og antallet gress innenfor dette området vil tidvis være høyt nok for IBA-status isolert sett. NOF påpeker likevel at store mengder gress ofte raster utenfor verneområdenes grenser, for eksempel i Buvika (Artsobservasjoner 2014). I tillegg er mye av arealene utenfor verneområdene i Gaulosen viktige for blant annet marine dykkender (ærfugl, havelle, svartand *Melanitta nigra* og sjøorre), dykkere (hovedsakelig horndykker) og andre arter av vannfugl. Utvidelser av disse verneområdene er derfor tilrådelig.

Smøla, Møre og Romsdal (NO039)

Grensene for IBA-området omfatter hele øygruppen. Grågås, ærfugl, siland, islom, gråstrupedykker *Podiceps griseogenus* og teist er tidligere trukket frem som tallrike arter innenfor dette IBA-et, men trolig er bare siland og kanskje ærfugl og gråstrupedykker fremdeles så tallrike at de møter IBA-kriteriene for store ansamlinger (Follestad 2010, S.H. Lorentsen upubliserte data). Horndykker er også en tallrik art som møter IBA-kriteriene (Artsobservasjoner 2014). Av områder foreslått til EN ligger Sør-Smøla, Midt-Smøla, Fløtjønnna, Hopavassdraget, Skalmen og Remman innenfor IBA-

grensene. Haverøya, Skjølbergøyene, Sjøvågen og Kyrhaugvatna er alle verneområder som ikke er foreslått. Hensikten med IBA-avgrensningen er først og fremst å få med den store hekkebestanden av havørn *Haliaeetus albicilla*. Det må likevel påpekes at sjøområder rundt hele øya benyttes av de mest tallrike artene (Artsobservasjoner 2014), og de forskjellige verneområdene vil trolig bare unntaksvis kvalifisere til IBA-status hver for seg.

Lista, Vest-Agder (NO045)

Området er et av de mest kjente fuglelokalitetene i Norge, og er blant stedene med størst ornitologisk artsdiversitet innenfor landegrensene (Artsobservasjoner 2014). Av verneområder foreslått til EN er Listastrendene, Slevdalsvann og Hanangervann og Kråkenesvann. IBA-området omfatter alle disse områdene, men grensene for Listastrendene er trukket lenger ut fra land (≥ 1 km). I tillegg er Lundevågen og Prestvannet fuglefredningsområder og Nesheimvann Naturreservat en del av IBA-området. I IBA-sammenheng er horndykker og sildemåke *Larus fuscus* arter som møter kriteriene for store ansamlinger (K.S. Olsen pers. medd.). Enkelte horndykkere holder seg vanligvis i Nesheimvannet, og dette er også en av de beste lokalitetene for vannfugl på Lista (Artsobservasjoner 2014). NOF anbefaler derfor at Nesheimvann også foreslås til EN, som en del av Listastrendene. De andre vannene kvalifiserer ikke til IBA-status hver for seg.

Tabell 1. Oversikt over IBA-områder i Norge med store ansamlinger av fugler. Antall hekkende par er oppgitt for hekkelokaliteter, mens øvrige tall (antall individer) er (årlege) maksnoteringer for ikke-hekkende arter (trekk, overvintring o.l.) innenfor hvert enkelt IBA-område. For enkelte lokaliteter mangler oppdaterte tall, og tall fra før år 2000 står i kursiv. DO: Dyrefredningsområde, EN: Emerald Network, LVOD: Landskapsverneområde med dyrelivsfredning, NR: Naturreservat, ^G: Møter IBA-kriteriet A4iii, ^E: Møter IBA-kriterier B1i-B1iii, ^{(G)/(E)}: Møter trolig IBA-kriterier for store ansamlinger, men må kontrolleres av BirdLife International.

IBA Navn/Nr	Emerald Navn	Ny grense?	Arter	Populasjon/IBA-kriterier
NO003 Varangerfjord	Varangerbotn Nesseby Komagværstranda Hornøy og Reinøy	Hele kyststrekningen Varangerbotn- Blodskytodden fortjener vernestatus	<i>Somateria molissima</i>	6 000-8 000 ind ^E
			<i>Somateria spectabilis</i>	5 000-8 000 ind ^E
			<i>Polysticta stelleri</i>	2 500-3 500 ind ^E
			<i>Mergus serrator</i>	1 000-2 000 ind ^E
			<i>Calidris maritima</i>	500-2 000 ind ^E
			<i>Larus argentatus</i>	8-13 000 par ^{G, E}
			<i>Rissa tridactyla</i>	25-30 000 par ^G
			<i>Uria aalge</i>	14-15 000 par ^{G, (E)}
			<i>Fratercula arctica</i>	11-16 000 par ^G
NO005 Syltefjordstauran	Makkaurhalvøya	≥ 1 km fra land ved sjøfuglkoloni	<i>Rissa tridactyla</i>	140 000 par ^{G, E}
			<i>Alca torda</i>	1 000 par ^E
NO008 Omgangsstauran	Ikke foreslått	Som for Omgangsstauran NR, men grense ≥ 1 km fra land	<i>Phalacrocorax carbo</i>	100-1 000 par ^E
			<i>Rissa tridactyla</i>	35 000 par ^{G, E}
NO012 Indre Porsangerfjord	Stabburnes Børselvosen Reinøya Vækker/Väckärä	Hele det indre fjordområdet og kyststrekningen Børselvosen-Styrnes fortjener vernestatus	<i>Anser erythropus</i>	60-80 ind ^E
			<i>Somateria mollissima</i>	2 500-5 000 par ^E
			<i>Mergus serrator</i>	1 000-4 000 ind ^E
			<i>Calidris canutus</i>	25 000 ind ^{G, E}
			<i>Calidris maritima</i>	500-1 500 ind ^E
			<i>Limosa lapponica</i>	1 000-3 000 ind ^E
NO016 Sør-Fugløy	Ikke foreslått	Som for Sørfugløy NR, men gjerne lenger fra land	<i>Alca torda</i>	1 000-10 000 par ^{(G), E}
			<i>Cepphus grylle</i>	300-500 par ^E
			<i>Fratercula arctica</i>	175 000 par ^{G, E}
			<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	500-1 000 par ^E
NO025 Røst	Røstøyan & Nykan Røstøya	Ingen endringer	<i>Alca torda</i>	2 000-3 000 par ^E
			<i>Cepphus grylle</i>	1 000-1 500 par ^E
			<i>Fratercula arctica</i>	349 000 par ^{G, E}
			<i>Branta leucopsis</i>	600-1 400 ind ^E
NO030	Vegaøyen	Inkludere		

Vega	Kjellerhaugvatnet	Muddværet og Holandsosen i Vegaøyen. Utvidelser bør vurderes	Somateria mollissima <i>Gavia immer</i> Phalacrocorax carbo <i>Calidris maritima</i> <i>Cepphus grylle</i>	2 700-3 500 par ^E 200 ind ^E 800-1 750 par ^E 1 100 ind ^E 2 100 par ^E
NO031 Sklinna	Sklinna	Ingen endringer	Phalacrocorax aristotelis <i>Cepphus grylle</i>	1 500 par ^E 526 par ^E
NO032 Froan	Froan	Ingen endringer	Phalacrocorax carbo Phalacrocorax aristotelis Somateria mollissima <i>Mergus serrator</i> <i>Gavia immer</i> <i>Gavia adamsii</i> <i>Calidris maritima</i> <i>Cepphus grylle</i>	3 400 ind/2 280 par ^E 5 200 ind/500 par ^E 5 000 ind/2 800 par ^E 3 000 ind ^E 100-150 ind ^E 10-20 ind ^E 5-600 ind ^E 2 900 ind ^E
NO034 Indre Trondheimsfjord våtmarkssystem	Falstadbukta Alnes Eidsbotn Tynesfjæra Rinnleiret Kausmofjæra og Ørin Bjørga Lundleiret Vellamelen	Fiborgtangen og Straumen fortjener vernestatus. Kausmofjæra DO bør omfatte Måsøya i Verdalselva	Anser brachyrhynchus Anser anser Somateria mollissima Podiceps auritus	70-80 000 ind ^{G, E} 7 000-9 300 ind ^E 2 000-5 000 ind ^E 100-200 ind ^E
NO035 Leksdalsvatnet	Lyngås-Lyngård og Lundselsvøset	Hele Leksdalsvatnet og tilgrensende våtmark fortjener vernestatus	Cygnus cygnus Anser brachyrhynchus Podiceps auritus	300-700 ind ^E 10 000 ind ^E 44-45 par ^E
NO036 Stjørdalsfjorden	Vinnan og Velvängen	Hele indre fjordsystem vest til Midtsandan fortjener vernestatus	Somateria mollissima	1 200-4 000 ind ^(E)
NO037 Gaulosen	Gaulosen og Leinøra	Buvika og sjøområder vest for Øysand fortjener vernestatus	Anser brachyrhynchus Anser anser	620-2 500 ind ^E 1 460-6 200 ind ^E
NO039 Smøla	Sør-Smøla Midt-Smøla Remman Fløjtønna Hopavassdraget Skalmen	Vern av større deler av omkringliggende sjøarealer bør vurderes	Somateria mollissima <i>Mergus serrator</i> Podiceps grisegena Podiceps auritus	3 000 ind ^(E) 3 700 ind ^E 330 ind ^(E) 50-100 ind ^E
NO045 Lista våtmarkssystem	Listastrendene Slevdalsvann Hanangervann og Kråkenesvann	Nesheimvann NR bør tas med i foreslått område til EN	Podiceps auritus Larus fuscus	100-150 ind ^E 2237 par ^E
NO018 Bleiksøy	Bleiksøya	≥ 1 km fra land	<i>Fratercula arctica</i>	80 000 par ^{G, E}
NO010 Gjesværstappan	Gjesværstappan	Ingen endringer	Alca torda <i>Fratercula arctica</i>	10 000 par ^{G, E} 400 000 par ^{G, E}
NO011 Hjelmsøya	Hjelmsøya	Ingen endringer	Uria aalge <i>Alca torda</i> <i>Fratercula arctica</i>	12 000 par ^{G, (E)} 500 par ^E 60 000 par ^{G, E}
NO043 Kjørholmane	Jærestrendene	Ingen endringer	Phalacrocorax aristotelis	3 000 par ^E
NO006 Kongsøy	Kongsøya, Helløya og Skarvholmen	≥ 1 km fra land	Phalacrocorax carbo Samlegruppe vannfugl	500-700 par ^E 7 000-11 000 par ^G
NO014 Loppa	Loppa	Ingen endringer	<i>Alca torda</i> <i>Fratercula arctica</i>	2 000-3 000 par ^E 10 000-14 000 par ^{G, E}
NO002 Neiden og Munkefjord	Neiden- og Munkefjord	Ingen endringer	<i>Mergus merganser</i>	3 000 ind ^{G, E}
NO015 Nord-Fugløy	Nord-Fugløya	≥ 1 km fra land	Alca torda <i>Fratercula arctica</i>	5 000 par ^E 225 000 par ^{G, E}
NO050	Nordre Øyeren	Ingen endringer	Cygnus cygnus	1 040 ind ^E

Nordre Øyeren og Sørumsneset			Anser brachyrhynchus Tringa nebularia	350-1 000 ind ^E 1 200 ind ^(E)
NO040 Runde	Runde	Ingen endringer	Morus bassanus Phalacrocorax aristotelis Rissa tridactyla Alca torda Fratercula arctica	2 300 par ^(E) 600-1 200 par ^E 40-50 000 par ^{G, E} 3 000 par ^E 100 000 par ^{G, E}
NO007 Tanamunningen	Tanamunningen	Ingen endringer	Mergus merganser	21 000 ind ^{G, E}
NO024 Værøy	Måstadjellet (LVOD+NR)	≥ 1 km fra land	Fratercula arctica	40 000 par ^{G, E}
NO051 Vorma	Vorma	Ingen endringer	Cygnus cygnus	200-700 ind ^E
NO017 Balsfjord	Sørkjosleira	Indre fjord nord til Tennes fortjener vernestatus. Kobbevangen bør foreslås til EN	Podiceps auritus Calidris canutus Calidris maritima	50-150 ind ^E 30 000 ind ^{G, E} 600-850 ind ^E
NO020 Andøya	Skogvoll	Østside av Andøya med Åholmen NR og Risøysundet bør foreslås til EN	Anser brachyrhynchus Branta leucopsis	2 000-2 500 ind ^E 4 000-7 500 ^E
NO033 Ørland	Grandefjæra Kråkvågsvaet	Innstrandsfjæra og Hovsfjæra bør inn, og utvidelser vurderes	Cygnus cygnus Mergus serrator Gavia adamsii Podiceps auritus	300-550 ind ^E 2 000 ind ^E 5-15 ind ^E 50-80 ind ^E
NO052 Storsjøen	Seimsjøen	Andre deler av sjøen bør vurderes vernet	Cygnus cygnus	200-700 ind ^E
NO044 Jæren	Alvevatnet Grudevatn Hagavågen Harvalandsvatnet Jærstrendene Lonavatnet Orrevatnet Smokkevatnet Søylandsvatnet	Vestlig grense for Jærstrendene bør gå lenger ut. Hele Hafrsfjorden fortjener vern. Vern av viktige jordbruksarealer bør vurderes.	Cygnus cygnus Gavia immer Podiceps auritus	400-1 100 ind ^E 50-200 ind ^E 100-250 ind ^E
NO009 Sverholtklubben	Ikke foreslått	Som for Sverholtklubben NR	Rissa tridactyla	20 000 par ^G
NO021 Anda	Ikke foreslått	Som for Anda NR, men med grenser ≥ 1 km fra land	Fratercula arctica	15 000 par ^G
NO022 Langøya	Ikke foreslått	De viktigste beiteområdene bør vurderes for vern	Anser brachyrhynchus Branta leucopsis	10 000-15 000 ind ^E 1 000-7500 ind ^E
NO023 Nykvåg/Nykan	Ikke foreslått	Som for Nykvåg/Nykan NR	Alca torda Fratercula arctica	250 par ^(E) 200 000 par ^{G, E}
NO027 Fugløya	Ikke foreslått	Som for Fugløya NR, men med grenser ≥ 1 km fra land	Fratercula arctica	10 000 par ^G
NO029 Lovund	Ikke foreslått	Som for Lovunda/Lundeura NR, men med grenser ≥ 1 km fra land i vest	Cephus grylle Fratercula arctica	200 par ^E 25 000 par ^G

3.2 Relevans av IBA ikke foreslått av ETC-BD for Emerald Network – Områder som overlapper med foreslåtte områder til Emerald Network

En rekke IBA-områder som ikke nevnes i gjennomgangen over er også opprettet delvis på grunn av store ansamlinger av enkeltarter. Av disse overlapper følgende IBA nesten helt med verneområder foreslått for EN: Bleiksøy*, Gjesværstappan, Hjelmsøya, Kjørholmane, Kongsøy*, Loppa, Neiden og Munkefjord, Nord-Fugløy*, Nordre Øyeren og Sørumsneset, Runde, Tanamunningen, Værøy* og Vorma (tabell 1).

Områdene over merket med «*» er sjøfuglkolonier hvor NOF mener at grensene for verneområdene går for tett på land (< 500 meter). Vanligvis brukes sjøområdene i umiddelbar nærhet til slike kolonier i stor grad som hvileområde av de lokale hekkefuglene. Generelt er grensene for verneområder rundt store sjøfuglkolonier i Norge trukket rundt 500 meter fra land. NOF anbefaler at disse grensene utvides til å gå ≥ 1 km fra land.

I det følgende presenteres IBA-områder ikke nevnt i avsnitt 3.1 som bare delvis overlapper med områder foreslått til EN.

Balsfjord, Troms (NO017)

Tidligere IBA-grenser var identisk med Sørkjosleira NR, som også er et foreslått område til EN. Sørkjosleira er tradisjonelt det viktigste rasteområdet for polarsnipen i Troms under vårtrekket (Ramsarkonvensjonen 2002). Fjæreplytt er også tallrik vinterstid, og begge arter møter IBA-kriteriene for store ansamlinger (Artsobservasjoner 2014). Store deler av indre fjordområder er imidlertid også viktig som overvintrings- og rasteområde for store mengder marine dykkender, lommer og dykkere, og spesielt horndykker opptre i antall av internasjonal betydning. Dette er begrunnelsen for en utvidelse av IBA-grensene til å omfatte hele det indre fjordområdet nord til Tennes. Varig vern av dette utvidete området bør vurderes. Kun polarsnipe og fjæreplytt vil oppfylle IBA-kriterier for store ansamlinger innenfor eksisterende verneområde i Sørkjosleira. Kobbvågen NR er også inkludert som en del av det nye IBA-området, da dette også er en viktig lokalitet innenfor det samme fjordsystemet for polarsnipen, fjæreplytt og andre vannfuglarter (Ramsarkonvensjonen 2002). Kobbvågen er ikke foreslått for Emerald Network, men vil i seg selv oppfylle kriteriene for store ansamlinger for de to mest tallrike vaderartene.

Andøya, Nordland (NO020)

Andøya har de senere årene vært blant de viktigste områdene i Nord-Norge for rastende hvitkinngjess og kortnebbgjess under trekket (Tombre mfl. 2010). Fra tidligere har de viktigste områdene vært dekket av et IBA i vest, sammenfallende med det vestlige delområdet av Skogvoll NR, og et IBA i øst, trukket over de viktigste beiteområdene for gjessene fra Breivikleira til Lilandsholmen (Åse). Etter gjennomgangen av norske IBA-områder i 2014 er disse delområdene sammenslått. Samtidig er det østlige delområdet av Skogvoll NR tatt med i IBA-området, og Risøysundet NR er også inkludert. Skogvoll NR og Risøysundet NR er foreslåtte områder til EN, og trolig vil begge disse kunne oppfylle IBA-kriterier for store ansamlinger av de nevnte artene ved enkelte tilfeller. IBA-området omfatter også Åholmen NR i øst, som er et sentralt rasteområde for gjess (Naturbase 2014). Dette området bør foreslås for EN, og vern av de viktigste beiteområdene i øst bør vurderes.

Ørland, Sør-Trøndelag (NO033)

IBA-området omfatter delområdene Grandefjæra, Kråkvågsvaet, Hovsfjæra og Innstrandfjæra, som alle er vernet. Området i Grandefjæra er imidlertid utvidet, ved at IBA-grensene er trukket inn over jordbruksarealene mellom Grandefjæra og Rv241, Rv243 og Rv244, samt utover for å omfatte sjøområdet mellom Ørlandet og Storfosna. I Innstrandfjæra er grensene trukket mot øst til Døsvika og mot nord for å omfatte Bjugnholmen og midtre fjordområder. Delområdet i Hovsfjæra er trukket lenger sør enn verneområdet, for å omfatte Brekstadfjæra. Store ansamlinger av flere arter forekommer i dette IBA-området hvert år, inkludert sangsvane, siland, gulnebbblom og horndykker. I tillegg har ærfugl, sjørorre og storskarv tidligere blitt vurdert til å møte IBA-kriterier for store ansamlinger, men antallene av disse artene har vært noe lavere i senere år. Delområdene Grandefjæra og Kråkvågsvaet er foreslåtte områder til EN. Innstrandfjæra og Hovsfjæra bør også inngå i denne sammenheng, og utvidelser bør vurderes der det er avvik mellom IBA-områder og verneområder (lignende utvidelser er tidligere foreslått av Follestad mfl. (2013)). De enkelte verneområdene vil kun unntaksvis oppfylle IBA-kriterier hver for seg (kanskje med unntak av Grandefjæra), og et samleområde for Ørlandet er mest aktuelt i forbindelse med store ansamlinger.

Storsjøen, Hedmark (NO052)

IBA-området er et viktig overvintrings- og rasteområde for sangsvaner i regionen (Bekken 2013). I sørvest ligger Seimsjøen NR, som er foreslått område til EN. Dette er det viktigste området for sangsvanene, men flere hundre individer kan også oppholde seg i andre deler av sjøen, og kanskje spesielt i den nordlige delen utenfor Mo (J. Bekken & K. Eie pers. medd.). Derfor omfatter IBA-grensene hele sjøen, samt jordbruksarealene sør for Seimsjøen til Nusttjennet, som også benyttes som beiteområde for sangsvaner og andre vannfugler. Seimsjøen vil isolert sett ved enkelte tilfeller kunne møte IBA-kriteriene for store ansamlinger (Bekken 2013).

Jæren, Rogaland (NO044)

Jæren er det desidert mest fuglerike området i Sør-Norge, og er spesielt viktig som raste- og overvintringsområde for en rekke arter. I tillegg finnes enkelte hekkearter som er sjeldne eller fåtallige ellers i landet. Selv om enkelte lokaliteter på Jæren er viktigere enn andre, er store deler av de frodige jordbruksarealene på «flat-Jæren» av betydning for fuglelivet her, ikke minst for kulturlandskapsarter som vipe, storspove og sanglerke. En av landets største forekomster av åkerrikse finnes også her. Dette er grunnen til den store utstrekningen for IBA-området, som så å si dekker hele «flat-Jæren». Av arter som møter kriteriesettet for store ansamlinger er sangsvane, islom og horndykker. Flere områder foreslått til EN omfattes av IBA-området: Alvevatnet, Grudevatn, Hagavågen, Harvalandsvatnet, Jærstrendene, Lonavatnet, Orrevatnet, Smokkevatnet og Søylandsvatnet. Av disse er det kun Jærstrendene (islom, horndykker), og av og til Orrevatnet og Grudevatn (sangsvane), som regelmessig møter IBA-kriteriene for store ansamlinger isolert sett. Den vestlige grensa for IBA-området er lagt lenger ut enn nåværende grense for Jærstrendene LVO, langs det foreslåtte verneområdet i Naturbase. Begrunnelsen for dette er at de store forekomstene av fugl langs denne kyststrekningen ofte ligger lenger ut enn dagens grenser for landskapsvernområdet. I tillegg er hele Hafrfjorden inkludert, da hele dette området er et viktig overvintringsområde for flere arter vannfugl.

3.3 Relevans av IBA ikke foreslått av ETC-BD for Emerald Network – Områder som ikke overlapper med foreslåtte områder til Emerald Network

Enkelte IBA-områder med store ansamlinger fugl som ikke nevnes i avsnitt 3.1 overlapper ikke med områder foreslått for EN. En gjennomgang av disse følger her.

Sværholtklubben, Finnmark (NO009)

IBA-området er identisk med Sværholtklubben NR. Antallet hekkende krykkjer på lokaliteten møter IBA-kriteriene for store ansamlinger (SEAPOP 2014). NOF anbefaler derfor at dette verneområdet foreslås for EN.

Anda, Nordland (NO021)

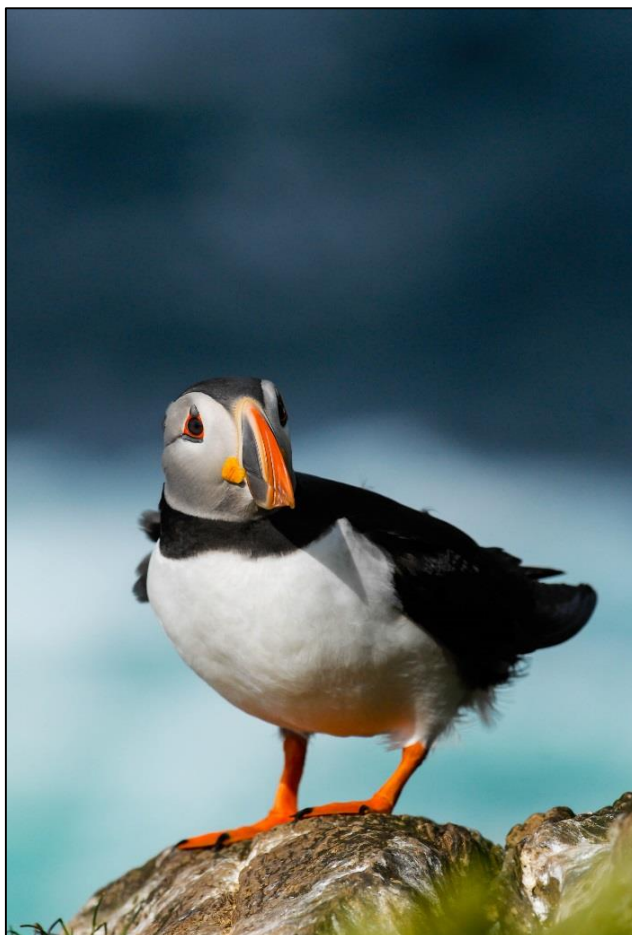
IBA-området er nesten identisk med Anda NR. Antallet hekkende lunde på lokaliteten møter IBA-kriteriene for store ansamlinger (SEAPOP 2014). NOF anbefaler derfor at dette verneområdet foreslås til EN. Grensene for området bør gå lenger ut enn de gjør i dag, og helst ≥ 1 km fra land.

Langøya, Nordland (NO022)

IBA-grensene er trukket langs jordbruksarealene på vestsiden av Langøya, fra Bitterstad til Vikbotn, og omfatter områdene vest for Vikbotn til Frøskeland. Området er ved siden av Øksnes og Andøya blant de aller viktigste rasteområdene for kortnebbgås og hvitkinngås i Nordland. Vikbotn NR omfattes av IBA-området, men er ikke foreslått til EN. Reservatet vil i seg selv kun unntaksvis møte kriteriene for store ansamlinger, og et større areal bør her vurderes for tilstrekkelig vern.

Nykvåg/Nykan, Nordland (NO023)

IBA-områdets grenser er identiske med grensene for Nykvåg/Nykan NR. Lokaliteten huser en av landets største hekkekolonier for lunde. Antallet hekkende alke har tidligere så vidt møtt IBA-kriteriene for store ansamlinger, men oppdaterte tall mangler. NOF anbefaler derfor at dette verneområdet foreslås til EN.

Lunde i fuglefjellet på Hornøya i Finnmark juli 2012. Alle de største hekkekoloniene for arten i Norge er identifisert som IBA-områder. Foto: Oddvar Heggøy

Fugløya, Nordland (NO027)

IBA-området er nesten identisk med Fugløya NR. Antallet hekkende lunde på lokaliteten møter trolig IBA-kriteriene for store ansamlinger, men oppdaterte tall mangler. NOF anbefaler derfor at Fugløya foreslås til EN, men at den ytre sjøgrensa flyttes lenger (≥ 1 km) fra land.

Lovund, Nordland (NO029)

IBA-området overlapper med Lovunda/Lundeura NR, men har en utstrekning som omfatter hele hovedøya og nærliggende småøyer. Dette er av hensyn til havørn og hubro. Antallet hekkende lunde på lokaliteten møter trolig IBA-kriteriene for store ansamlinger, men oppdaterte tall mangler. I tillegg er teist nevnt som en tallrik art ved tidligere gjennomganger. Naturreservatet anbefales derfor for inkludering i EN. Samtidig bør en utvidelse til nærliggende (≥ 1 km) sjøområder rett vest for fuglefjellet vurderes, da dette er viktige rasteområder for de lokale hekkefuglene (Atle Ivar Olsen pers medd).

3.4 Nye IBA-områder

Som et resultat av NOFs gjennomgang av IBA-områder i Norge i 2014 er 19 områder foreslått som nytt IBA. Av disse har hele 17 relevans for EN, ved at IBA-kriteriene A4iii eller B1i-B1iii trolig er oppfylt. Det må imidlertid tas et forbehold om fremtidige endringer av listen over disse nye IBA-områdene, da de foreløpig ikke er kvalitetssikret av BirdLife International. En oversikt over foreslåtte nye IBA-områder vises i tabell 2.

Persfjorden, Finnmark

IBA-området omfatter hele Persfjorden, og har sin nordlige avgrensning mellom Næringsodden i øst og rett nord for Lille Reinkalvvik i vest. Lokaliteten huser hvert år store mengder mytende siland, som sammen med gråmåke enkelte ganger møter kriteriene for store ansamlinger (Artsobservasjoner 2014). Lokaliteten er også viktig for andre arter, som marine dykkender (ærfugl, havelle, svartand og sjøorre), laksand og krykkje (Artsobservasjoner 2014). Kun den indre delen av den vestlige bukta av Persfjorden er vernet, under Persfjorden-Syltefjorden LVO (foreslått for EN). NOF mener at hele IBA-området fortjener vernestatus, og bør inngå i EN.

Båtsfjord, Finnmark

IBA-området omfatter kun indre deler av fjorden, og grensene går langs den vestre kystlinja ut til Skrovneset. Herifra er grensen trukket over fjorden til Skovika. Dette området skal i stor grad være representativt for forekomsten av stellerand i fjorden, som normalt sett er den høyeste i Norge etter Varangerhalvøya (NOFs stellerandprosjekt upubliserte data). Antallene er årlig på et nivå som er høyt nok til at området kvalifiserer til IBA-status. Ingen verneområder eksisterer i dette området, men Båtsfjord bør like fullt inngå i EN.

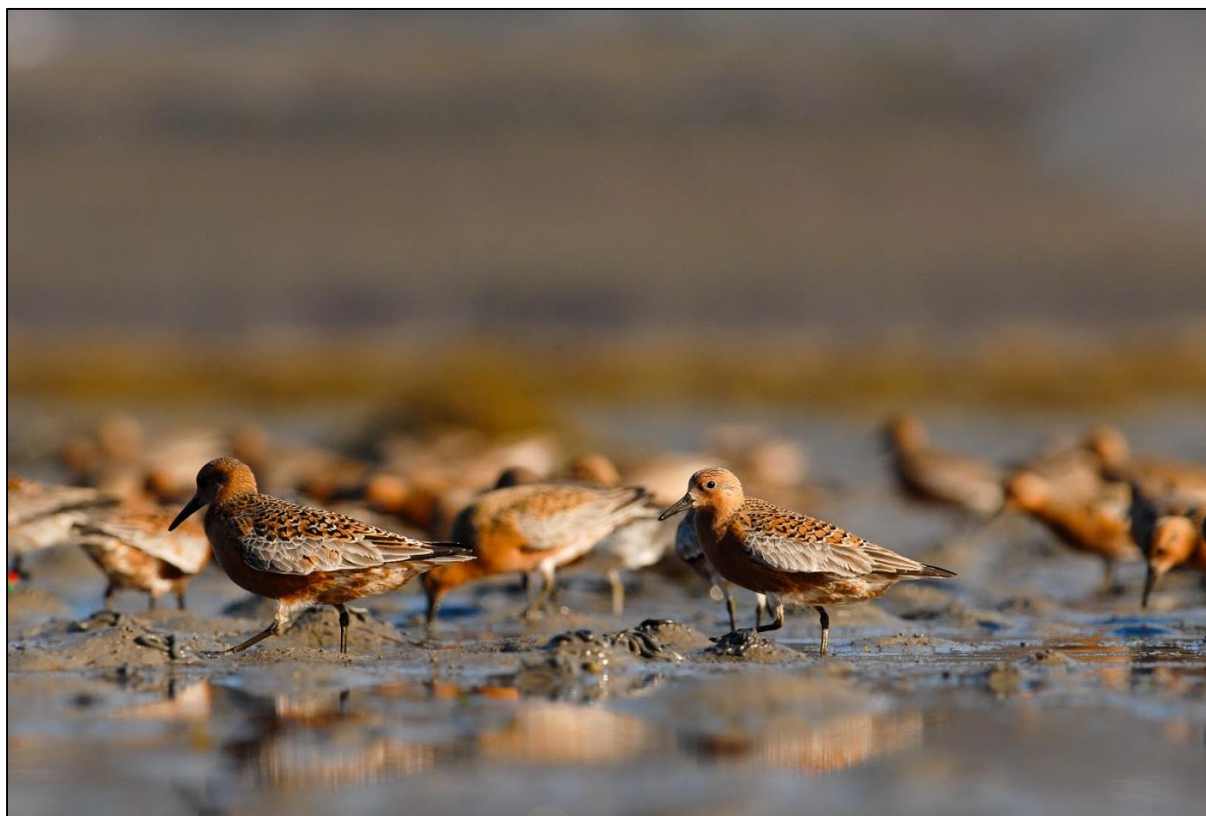
Slettnes, Finnmark

Den sørlige grensa for IBA-området er identisk med grensene for Slettnes NR. I øst går IBA-grensene utenfor reservatet for å omfatte Ellevågen og Kjeholmen. Hele den nordlige IBA-grensen strekker seg ut til i overkant av 1 km fra land, for å omfatte gruntvannsområdene utenfor Slettneshalvøya. Disse

områdene er helt sentrale som beiteområde for mange arter av vannfugler (marine dykkender, måker og alkefugler), og en rekke arter møter IBA-kriterier for store ansamlinger: ærfugl, stellerand, havelle, gulneblom, polarjo *Stercorarius pomarinus*, tyvjo *Stercorarius parasiticus*, polarmåke *Larus hyperboreus*, krykkje og alke (Artsobservasjoner 2014). Slettnes er en av landets beste trekklokaliteter for sjøfugl, og er i tillegg et viktig hekkeområde for en lang rekke arter tilknyttet den arktiske regionen (Strann & Frivoll 2012). Området er foreslått for EN, men det er av NOFs klare oppfatning at grensene for naturreservatet burde gå et godt stykke ut fra land, for da å kunne omfatte de viktigste furasjeringsområdene for sjø- og vannfugl i området.

Lille Porsangen, Finnmark

Det foreslåtte IBA-området overlapper delvis med et foreslått verneområde i indre deler av fjorden, som dekker Stormyra og utløpet av Lille-Porsangerelva. Lille Porsangen er et av de viktigste rastekområdene i Norge for polarsnipen under vårtrekket. Jevnlig blir over 20 000 individer observert her i slutten av mai (Artsobservasjoner 2014). Området er i tillegg av stor betydning for andre rastende vaderarter. Elveutløpet har en viss betydning for polarsnipene her, men de viktigste områdene er nok fjærområdene på begge sidene av fjorden utenfor Vollneset. Fjærområdene rundt Veidnesholmen er også av stor betydning, også for andre arter. NOF anbefaler derfor å opprette et større verneområde her, med ytre grense på utsiden av Veidnesholmen.

Rastende polarsnipen i Lille Porsangen, Finnmark mai 2013. Porsangerfjorden og Lille Porsangen er sammen med Balsfjord i Troms de viktigste lokalitetene for arten i Norge under vårtrekket. Foto: Oddvar Heggøy

Øksnes, Nordland

Det foreslåtte IBA-området overlapper med Grunnfjorden NR, men omfatter også hele Gisløya og jordbruksarealene rundt Klo, Alsvåg og Sørvågen. Store antall kortnebbgås og hvitkinngås benytter seg av området under trekket (Tombre mfl. 2010). Antallene er tilstrekkelige for kvalifikasjon til IBA-status. NOF anbefaler derfor at Grunnfjorden NR foreslås til EN, og at utvidelse vurderes for å få med de viktigste beiteområdene for gjessene i området.

Saltstraumen & Skjerstadjorden, Nordland

IBA-grensene omfatter tre delområder: Klungsetvika, Mjønesosen og Saltstraumen. Området er viktig for dykkere, lommer og marine dykkender, men det er først og fremst horndykker som møter IBA-kriteriene for store ansamlinger. Også ærfugl, sjørorre og gulnebbblom forekommer i antall som er høye i europeisk sammenheng. Saltstraumen er allerede et marint verneområde, men er ikke foreslått for EN. Saltstraumen vil likevel ikke i seg selv møte kriteriene for store ansamlinger. Klungsetvika og Mjønesosen står uten vern. I Klungsetvika alene vil antallet horndykkere enkelte ganger være høyt nok til å oppfylle IBA-kriteriene for store ansamlinger. Begge områder peker seg imidlertid helt klart ut som viktige overvintringsområder for vannfugl i et nasjonalt perspektiv, og som etter NOFs oppfatning fortjener vernestatus.

Selvær, Nordland

Det foreslåtte IBA-området omfatter hele Selvær, med de fleste av de nærliggende øyene rundt hovedøya. Hele dette området benyttes av hvitkinngjess under trekket, som hver vår opptrer i antall som møter IBA-kriteriene for store ansamlinger (Shimmings & Isaksen 2013). Selvær står i dag uten vern, og er derfor ikke foreslått til EN. Dette bør imidlertid vurderes etter NOFs oppfatning.

Rastende hvitkinngjess på Vega i Nordland mai 2008. En stor andel av hekkebestanden på Svalbard benytter Helgelandskysten og Vesterålen som rasteplass under vårtrekket. Tre nye IBA-områder er foreslått for denne arten i Norge. Foto: Ingar Jostein Øien

Tenna & Herøy, Nordland

Innenfor foreslåtte IBA-grenser er Kvikkleirøyran LVO, som også er foreslått til EN. Hele Tenna og store deler av Sør-Herøy er likevel vanligvis av større betydning for rastende hvitkinngjess under trekket (Shimmings & Isaksen 2013), som her oppfyller IBA-kriteriene for store ansamlinger. Kortnebbgås kan også benytte seg av området under høsttrekket (Shimmings 2013). Dette er begrunnelsen for at IBA-grensene omfatter mye av disse områdene. Kvikkleirøyran LVO gir etter NOFs oppfatning ikke tilstrekkelig vern for gjessene her, og vil i seg selv kun unntaksvis møte IBA-kriteriene for store ansamlinger (P. Shimmings pers. medd.).

Søndre Snåsavatn & Lømsen

Det foreslåtte IBA-området omfatter tre delområder: Søndre Snåsavatn, Lømsen og Fossemvatnet. Delområdet i Søndre Snåsavatn faller delvis sammen med Klingsundet NR, men omfatter også viktige beiteområder for kortnebbgås rundt Klingsundet samt hele den sørøstlige delen av Snåsavatnet. For Lømsen og Fossemvatnet går grensene innenfor kantvegetasjonen rundt vannene. Kortnebbgås og horndykker møter IBA-kriteriene for store ansamlinger her (Artsobservasjoner 2014). Klingsundet er foreslått område for EN, og vil i seg selv kvalifisere til IBA-status for kortnebbgås. Dette gjelder også for Fossemvatnet. Lømsen vil på sin side isolert sett kvalifisere til IBA-status for horndykker. NOF mener derfor at begge de sistnevnte områdene fortjener vernestatus for inkludering i EN.

Tautra & Svaet, Nord-Trøndelag

Grensene for det foreslåtte IBA-området er identiske med Tautra og Svaet Ramsarområde. Området har tidligere vært IBA, men mistet sin status som følge av en nedgang i fuglelivet på grunn av en molo som ble bygget mellom fastlandet og Tautra i 1976-1978 (Thingstad 2014). Etter at moloen ble åpnet med et brospenn i 2003 har en del av fuglene kommet tilbake (Thingstad 2014), og både ærfugl og horndykker oppfyller i dag kriteriene for store ansamlinger. Tautra med Svaet er foreslått område til EN, og grensene vurderes som representative for forekomsten av fugler på lokaliteten.

Været, Sør-Trøndelag

Grensene for foreslått IBA-område er identiske med de sammenslåtte grensene for Været Dyrefredningsområde og Været LVO. Sjøområdene rundt Været og Tarva er svært viktige overvintringsområder for en rekke vannfugl. IBA-kriteriene for store ansamlinger oppfylles først og fremst for siland, islom og horndykker (H.E. Ring upubliserte data). Området er foreslått til EN, og grensene vurderes som representative for forekomsten av fugl på lokaliteten.

Neadeltaet, Sør-Trøndelag

Grensene for det foreslåtte IBA-området omfatter store deler av Neadeltaet, med yttergrense fra Litjøya-Vikaengene. Området omfatter også jordbruksarealene innenfor (Storøya, Engene og Morset). De små naturreservatene Fitjan og Låen er også med i forslaget, og begge disse er foreslått til EN. Fitjan og Låen vil imidlertid ikke møte kriteriene for store ansamlinger hver for seg. Neadeltaet er av stor betydning som rasteplass for gjess, og da i hovedsak for kortnebbgås under vår- og høsttrekket. Gjess og traner *Grus grus* bruker nærliggende jordbruksarealene aktivt som beiteområde (Artsobservasjoner 2014). Neadeltaet er i tillegg et viktig rasteområde for mange andre vannfuglarter, og vernestatus er derfor tilrådelig her.

Dokkadeltaet, Oppland

IBA-forslaget er identisk med Dokkadeltaet NR, som er et foreslått område til EN. Store mengder kortnebbgås raster hvert år på lokaliteten under vårtrekket i april, samt enkelte ganger under høsttrekket (Høitomt 2006, G. Høitomt pers. medd.), og antallet er tilstrekkelig til å oppfylle IBA-kriteriene for store ansamlinger.

Åkersvika, Hedmark

IBA-forslaget er identisk med Åkersvika NR, som er et foreslått område til EN. Store mengder kortnebbgås raster hver år på lokaliteten under vårtrekket i april (Artsobservasjoner 2014), og antallet er tilstrekkelig til å oppfylle IBA-kriteriene for store ansamlinger.

Tyrifjorden, Buskerud

Det foreslåtte IBA-området består av seks delområder: Begna, Steinsfjorden, Ulvøya, Sælabonn, Nordre Tyrifjord og Søndre Tyrifjord. Området er av stor betydning som rasteplass for kortnebbgås under trekket, og kanskje det viktigste rasteområdet for arten i denne landsdelen (Artsobservasjoner 2014, V. Ree pers. medd.). Antallet sangsvaner vinterstid er i tillegg så høyt at det møter kriteriene for store ansamlinger (Larsen mfl. 2007, 2008, 2010). Nordre Tyrifjord er delvis vernet gjennom flere separate verneområder (Karlsruvtangen, Averøya, Synneren, Juveren, Lamyra). IBA-delområdet dekker alle disse mindre områdene, samt store deler av Nordfjorden. Det søndre delområdet er også vernet (som dyrefredningsområde), men IBA-grensene er her trukket nord til Nakkerud (utenfor verneområdet). Alle disse verneområdene er foreslått til EN, men NOF mener at utvidelser her er hensiktsmessig. I tillegg bør også de andre IBA-delområdene vernes, noe NOF har vært pådriver for i over 20 år (Larsen mfl. 1999, V. Ree pers. medd.). Av verneområdene vil vanligvis kun Karlsruvtangen og Averøya hver for seg møte kriteriene for store ansamlinger, og da i all hovedsak kun for kortnebbgås.

Ilene & Presterødkilen, Vestfold

Grensene for det foreslåtte IBA-området er i stor grad sammenfallende med Ilene og Presterødkilen Ramsarområde, med noen små avvik. Området er blant de viktigste rasteområdene for grågjess i regionen (Artsobservasjoner 2014, P.K. Slagsvold pers. medd.), men det er trolig kun for kortnebbgås at antallet regelmessig er så høyt at IBA-kriteriene for store ansamlinger møtes. Ilene NR er foreslått til EN, men Presterødkilen er også av betydning for rastende gjess og bør derfor inkluderes. Samtidig brukes jordbruksarealene mellom naturreservatet og Rv300 mye av gjessene, i tillegg til fjæreområdene utenfor reservatet på vestsiden av bukta sør til Smørberg. Utvidelse bør derfor vurderes her. Begge verneområdene vil hver for seg kunne møte kriteriene for store ansamlinger for kortnebbgås ved enkelte tilfeller.

Øra, Østfold

Øra har landets største hekkekoloni for storskarv av den sørlige underarten *sinensis* (Finne & Fjellbakk 2013), og koloniens størrelse er i grenseland for å oppfylle kriteriene for IBA-status for store ansamlinger. Grensene for IBA-området vil, hvis dette blir godkjent, bli identiske med grensene for Øra NR. Området er foreslått til EN, og grensene regnes som representative for forekomsten av fugler på lokaliteten.

Storskarv av underarten *sinensis*. Landets største hekkkoloni av denne sørlige underarten finnes innenfor det foreslåtte IBA-området på Øra i Fredrikstad, Østfold. Foto: Ingar Jostein Øien

Tabell 2. Nye IBA-områder foreslått av NOF våren 2014. Områdene er enda ikke bekreftet som IBA av BirdLife International. Antall hekkende par er oppgitt for hekkelokaliteter, mens øvrige tall (antall individer) er (årlige) maksnoteringer for ikke-hekkende arter (trekk, overvintring o.l.). EN: Emerald Network, NR: Naturreservat, ^G: Møter IBA-kriteriet A4iii, ^E: Møter IBA-kriterier B1i-B1iii, ^{(G)/(E)}: Møter trolig IBA-kriterier for store ansamlinger, men må kontrolleres av BirdLife International.

IBA Navn	Emerald Navn	Ny grense?	Arter	Populasjon/IBA-kriterier
Persfjorden	Persfjorden-Syltefjorden	Bør omfatte hele Persfjorden, med nordgrense fra Næringsodden til odde nord for Lille Reinkalvvik	Mergus serrator	2 000 ind ^E
			Larus argentatus	15 000 ind ^E
Båtsfjord	Ikke foreslått	Bør omfatte hele indre fjordområde med nordgrense fra Skrovneset til Skovika	Polysticta stelleri	200-300 ind ^E
Slettnes	Slettnes	Inkludering av grunne sjøområder nord for halvøya i verneområdet bør prioriteres høyt. Ellevågen og Kjeholmen bør også inn.	Somateria molissima	4 150 ind ^E
			Polysticta stelleri	566 ind ^E
			Clangula hyemalis	25 000 ind ^{G, E}
			Gavia adamsii	340 ind ^E
			Stercorarius pomarinus	1 790 ind ^E
			Stercorarius parasiticus	60-350 par ^E
			Larus hyperboreus	1 700 ind ^(E)
Rissa tridactyla	180 000 ind ^{G, E}			
Lille Porsangen	Ikke foreslått	Hele fjorden ut til Veidnesholmen fortjener vernestatus	Alca torda	5 500 ind ^E
			Calidris canutus	20-40 000 ind ^{G, E}
Øksnes	Ikke foreslått	Klo, Gisløya, Alsvåg og Sørvågen bør vurderes for vern. Grunnfjorden NR bør inn i EN	Anser brachyrhynchus	1 500-2 000 ind ^E
			Branta leucopsis	1 800-2 000 ind ^E
Saltstraumen og Skjerstadfjorden	Ikke foreslått	Bør omfatte Saltstraumen, hele Klungsetbukta og Mjønnesosen	Gavia adamsii	5-7 ind ^(E)
Selvær	Ikke foreslått	Hele øygruppen bør vurderes for vern	Podiceps auritus	80-120 ind ^E
			Branta leucopsis	2 500 ind ^E

Tenna & Herøy	Kvikkleirøyran	Vern av Tenna, sørlige deler av Sør-Herøy og østlige deler av Nord-Herøy bør vurderes	Anser brachyrhynchus Branta leucopsis	0-1 500 ind ^E 3 000 ind ^E
Søndre Snåsavatn og Lømsen	Klingsundet	Lømsen, Fossemvatnet og sørøstlige Snåsavatn fortjener vernestatus	Anser brachyrhynchus Podiceps auritus	3 000-8 500 ind ^E 60-80 ind ^E /20-30 par ^E
Tautra & Svaet	Tautra med Svaet	Ingen endring	Somateria mollissima Podiceps auritus	2 000-5 000 ind ^E 70-150 ind ^E
Været	Været	Ingen endring	Mergus serrator Gavia immer Podiceps auritus	1 000-2 000 ind ^E 50-100 ind ^E 100-150 ind ^E
Neadeltaet	Fitjan og Låen	Vern av Neadeltaet fra Litjøya-Vikaengene og jordbruksarealer innenfor (Storøya, Engene, Morset) bør vurderes	Anser brachyrhynchus	1 200-5 000 ind ^E
Dokkadeltaet Åkersvika	Dokkadeltaet Åkersvika	Ingen endring Ingen endring	Anser brachyrhynchus Anser brachyrhynchus	3 000-6 000 ind ^E 1 000-2 000 ind ^E
Tyrifjorden	Tyrifjorden Averøya Karlsruvtangen Juveren Synneren Lamyra	Bør omfatte indre deler av Nordfjorden og elvestrekning nord til E16, samt Begna, Sælabonn og indre deler av Steinfjorden	Cygnus cygnus Anser brachyrhynchus	200-600 ind ^(E) 5 000-12 000 ind ^E
Ilene & Presterødkilen	Ilene	Presterødkilen NR bør inngå i EN	Anser brachyrhynchus Anser anser	1 000-3 000 ind ^E 2 000-4 000 ind ^(E)
Øra	Øra	Ingen endring	Phalacrocorax carbo sinensis	800-1 100 par ^(E)

Blandingsflokk av ærfugl og praktærfugl utenfor kysten av Varangerhalvøya i Finnmark mars 2012. Kyststrekningen er fra et ornitologisk perspektiv blant de aller rikeste i Norge. Til tross for dette er området bare under begrenset vern, noe NOF mener det bør gjøres noe med. Foto: Ingar Jostein Øien

4. TAKK

En stor takk rettes til alle som har bidratt med opplysninger i forbindelse med IBA-gjennomgangen. Takk også til alle som har vært behjelpelige i forbindelse med oppdateringen av grensene for alle gamle IBA-områder, og med opprettelsen av de nye områdene.

5. REFERANSER

Artsobservasjoner 2014. Rapportsystemet for fugler. Artsdatabanken og Norsk Ornitologisk Forening. Tilgjengelig fra: <http://www.artsobservasjoner.no/fugler> (Nedlastet: mars 2014).

Bekken, J. 2013. Fugler i 20 våtmarksreservater i Hedmark 2000-12. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. Rapport nr. 2/2013. 122 s.

BirdLife International 2014. *BirdLife Datazone*. Tilgjengelig fra: <http://www.birdlife.org/datazone/site> (Nedlastet: mars 2014).

Council of Europe 1998. Resolution No. 6 (1998) listing the species requiring specific habitat conservation measures. Tilgjengelig fra: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1475233&Site=&BackColorInternet=B9BDEE&BackColorIntranet=FFCD4F&BackColorLogged=FFC679> (Nedlastet: mars 2014).

Council of Europe 2014. Nature – Ecological Networks and Emerald Network. Tilgjengelig fra: http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/nature/econetworks/default_en.asp (Nedlastet: mars 2014).

European Topic Centre on Biological Diversity 2013. *Draft detailed conclusions on representation of Bern Convention Resolution 6 bird species in Emerald sites (ASCIs) of Norway*. Draft Conclusions on Birds from the First Biogeographic Seminar for the implementation of the Emerald Network in Norway 18-20 June 2013.

Finne, M. & Fjellbakk, Å. 2013. Bestandstrender hos sjøfugl på Østfoldkysten, 1993-2012. Fylkesmannen i Østfold, Miljøvernavdelingen. Rapport 3-2013. 52 s + vedlegg.

Follestad, A. 2010. Telling av mytende grågjess i Møre og Romsdal. *Rallus* 39, 25-40.

Follestad, A. 2011. Telling av mytende grågjess i Vega kommune. *Havørna* 22, 10-27.

Follestad, A., Aarrestad, P.A., Myklebost, H. & Reitan, O. 2013. Naturtypekartlegging og forekomst av fugler i Brekstadfjæra, Innstrandfjæra og Neslandfjæra i Ørland og Bjugn kommuner. NINA Rapport 1004. 71 s.

Hafstad, I. & Østerås, T.R. 2011. Status for horndykker *Podiceps auritus* i Nord-Trøndelag 2010. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Miljøvernavdelingen. Rapport 1-2011. 16 s.

Heath, M.F. & Evans, M.I. 2000. *Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation*. 2 vols. Cambridge, UK: BirdLife International (BirdLife Conservation Series No. 8).

Høitomt, G. 2006. Ornitologisk rapport fra Dokkadeltaet naturreservat. Status for verneområdets fugleviv pr. 01.01.2006. Skogtjenester AS. 40 s.

- Larsen, B.H., Myrmo, K. & Ree, V. 1999. Systematiske vannfugltellinger i Nordre Tyrifjorden våtmarkssystem august 1997 – august 1998. *Fugler og natur i Buskerud*. Norsk Ornitologisk Forening avd Buskerud, Rapport nr 1 – 1999, Årgang 6. 51 s.
- Larsen, B.H., Myrmo, K. & Ree, V. 2007. Overvåking av overvintrende vannfugl i nedre del av Drammensvassdraget i Buskerud: Oppsummering etter overvåkningsperiodene 1990-2000 og 2003-2007. Rapport. 20 s.
- Larsen, B.H., Myrmo, K. & Ree, V. 2008. Vannfugltelling i nedre del av Drammensvassdraget i Buskerud 11. januar 2008. Rapport. 11 s.
- Larsen, B.H., Myrmo, K. & Ree, V. 2010. Vannfugltelling i nedre del av Drammensvassdraget i Buskerud 15. januar 2010. Rapport. 13 s.
- Martinussen, P.A. 2014. Forvaltningsplan for Hornøya og Reinøya naturreservat. Fylkesmannen i Finnmark. 32 s + vedlegg.
- Naturbase 2014. Åholmen. Tilgjengelig fra: <http://faktaark.naturbase.no/Vern?id=VV00000206> (Nedlastet: mars 2014).
- Ramsarkonvensjonen 2002. Information Sheet on Ramsar Wetlands (RIS). Balsfjord Wetland System. Tilgjengelig fra: <http://ramsar.wetlands.org/Database/SearchforRamsarsites/tabid/765/Default.aspx> (Nedlastet: mars 2013).
- Røv, N. 2006. Kartlegging og overvåking av sjøfugl og sjøpattedyr i Froan. Sluttrapport. NINA Rapport 202. 36 s.
- SEAPOP 2014. SEAPOP avansert karttjeneste. Tilgjengelig fra: <http://seapop.no/no/map-services-and-databases/index.html> (Nedlastet: mars 2014).
- Shimmings, P. 2013. Overvåking av kortnebbgås *Anser brachyrhynchus* på Helgeland, Nordland høsten 2013. Rapport til Fylkesmannen i Nordland og Herøy kommune (Nordland). 13 s.
- Shimmings, P. & Isaksen, K. 2013. Overvåking av rastende hvitkinngjess *Branta leucopsis* langs norskekysten våren 2013. Rapport til Fylkesmannen i Nordland og Herøy kommune (Nordland). 30 s.
- Strann, K.-B. & Frivoll, V. 2012. Hekkende fugl i Slettnes naturreservat, Gamvik i 2012. En oppdatering av kunnskapsgrunnlaget. NINA Rapport 903. 25 s.
- Suul, J. 2012. *Edderdun fra nord*. Norsk Ornitologisk Forening. 134 s.
- Thingstad, P.G. 2014. Tautra – den mangfoldige fugleøya I Trondheimsfjorden. *Bli med ut!* 13, 1-120.
- Tombre, I.M., Madsen, J. & Bakken, J. 2010. Registreringer av rastende gjess i Vesterålen. Resultater fra våren 2010. NINA Rapport 613. 51 s.
- Øien, I.J. & Aarvak, T. 2008. Dverggås i Norge. Kunnskapsstatus og forslag til nasjonal handlingsplan. NOF Rapport nr. 3-2008. 58 s.